

**CORPUS SIGNORUM
IMPERII ROMANI
CORPUS D'ESCULTURA DE
L'IMPERI ROMÀ**

1. ANTECEDENTS

El *Corpus Signorum Imperii Romani* (CSIR) és un projecte internacional per recopilar totes les escultures de l'antic Imperi Romà. Aquesta iniciativa va néixer en el marc del VIII Congrés Internacional d'Arqueologia Clàssica, celebrat a París l'any 1963, sota la tutela de l'Associació Internacional d'Arqueologia Clàssica amb l'objectiu de posar a l'abast de la ciència aquest important conjunt documental.

A partir d'aquell any, molts països van començar a publicar diversos volums del CSIR, especialment el Regne Unit, Àustria, Alemanya, Hongria i Itàlia. L'any 1972, s'hi va incorporar Polònia, que el 1994 ja havia publicat tres volums més; el següent país a afegir-se a la llista va ser Tunísia, el 1987, amb una publicació, seguida als anys 90 de Portugal, Suïssa i Holanda, també amb un volum del CISR.

A l'estat espanyol, la persona escollida per portar a terme aquest projecte, el 1987, va ser el professor Alberto Balil, de la Universidad de Valladolid, on des dels anys 70 s'estava publicant la sèrie *Esculturas Romanas de la Península Ibérica*.

A causa de la mort del professor Balil, dos anys més tard, el projecte es va paraitzar fins que, gràcies a les diferents Reunions d'Escultura Romana a Hispània realitzades el 1992 a Mèrida, el 1995 a Tarragona i el 1997 a Còrdova, es reprengué amb entusiasme la iniciativa del «CSIR-Espanya» per part dels professors interessats de les diferents universitats espanyoles. Aquest grup de professors es va constituir en un Comitè Científic amb l'objectiu d'impulsar diferents treballs de

**CORPUS SIGNORUM
IMPERII ROMANI
CORPUS DE ESCULTURA
DEL IMPERI ROMANO**

1. ANTECEDENTES

El *Corpus Signorum Imperii Romani* (CSIR) es un proyecto internacional para recopilar todas las esculturas del antiguo Imperio Romano. Esta iniciativa nació en el marco del VIII Congreso Internacional de Arqueología Clásica, celebrado en París en 1963, bajo la tutela de la Asociación Internacional de Arqueología Clásica con el objetivo de poner al alcance de la ciencia este importante conjunto documental.

A partir de ese año, muchos países empezaron a publicar varios volúmenes del CSIR, especialmente el Reino Unido, Austria, Alemania, Hungría e Italia. En 1972, se incorporó Polonia, que en 1994 ya había publicado otros tres volúmenes; el siguiente país en añadirse a la lista fue Túnez, en 1987, con una publicación, seguido en los años 90 por Portugal, Suiza y Holanda, también con un volumen del CISR.

En el estado español, la persona escogida para llevar a cabo este proyecto, en 1987, fue el profesor Alberto Balil, de la Universidad de Valladolid, donde se publicaba desde los años 70 la serie *Esculturas Romanas de la Península Ibérica*.

Debido a la muerte del profesor Balil, dos años después, el proyecto se paralizó, hasta que, gracias a las diferentes Reuniones de Escultura Romana en Hispania que se realizaron en el año 1992 en Mérida, en el 1995 en Tarragona y en el 1997 en Córdoba, se reanudó con entusiasmo la iniciativa del «CSIR-España» por parte de profesores interesados de las distintas universidades españolas. Este grupo

recerca i reprendre les publicacions del *Corpus*.

Des d'aleshores, el 1997, i fins a l'any 2002, és possible oferir a la ciència arqueològica internacional els primers fascicles del «CSIR-Espanya». Es tracta del volum I, fascicle 1, *Los sarcófagos romanos de Cataluña*, de Montserrat Claveria, i del volum II, fascicle 1, *La imagen del poder imperial en Hispania: tipos estatuarios*, de José Antonio Garriguet, tots dos del 2001, i el volum 1, fascicle 2, *La escultura romana de Jaén*, obra de Luis Baena i José Beltrán, publicada el 2002.

És important destacar que tota aquesta gran feina s'ha portat a terme gràcies al recolzament de diverses institucions: l'Associació Internacional d'Arqueologia Clàssica i el seu president, el professor J. Rasmus Brandt; l'Institut del Patrimoni Històric Espanol, del Ministeri d'Educació i Cultura, i l'Institut d'Estudis Catalans. A aquestes institucions públiques s'hi ha d'afegir la participació privada de l'editorial Tabularium de Múrcia, sense la qual no s'haurien materialitzat els volums esmentats anteriorment.

Des de fa uns anys, la direcció del projecte «CSIR-Espanya» ha estat exercida per la professora Isabel Rodà, catedràtica de la Universitat Autònoma de Barcelona.

2. ESTRUCTURA DEL CORPUS

A l'hora de dissenyar els volums i el seu contingut, el Comitè Científic, reunit el 1999 al Museo Nacional de Arte Romano, va optar per seguir els criteris de la línia general del CSIR, adaptant-los a les necessitats dels materials espanyols i a les tendències de la investigació arqueològica del segle XXI.

Pel que fa a l'estructura de la col·lecció,

de profesores se constituyó en un Comité Científico con el fin de impulsar diferentes trabajos de investigación y reemprender las publicaciones del *Corpus*.

Desde entonces, en 1997, y hasta 2002, es posible ofrecer a la ciencia arqueológica internacional los primeros fascículos del «CSIR-España». Se trata del volumen I, fascículo 1, *Los sarcófagos romanos de Cataluña*, de Montserrat Claveria, y del volumen II, fascículo 1, *La imagen del poder imperial en Hispania: tipos estatuarios*, de José Antonio Garriguet, ambos del 2001, y del volumen 1, fascículo 2, *La escultura romana de Jaén*, de Luis Baena y José Beltrán, publicado en 2002.

Cabe destacar que este inmenso trabajo se ha llevado a cabo gracias a la ayuda de diferentes instituciones: la Asociación Internacional de Arqueología Clásica y su presidente, el profesor J. Rasmus Brandt; el Instituto del Patrimonio Histórico Español, del Ministerio de Educación y Cultura, y el Institut d'Estudis Catalans. A estas instituciones públicas debe añadirse la participación privada de la editorial Tabularium de Murcia, ya que sin ella no se hubieran materializado los volúmenes referidos anteriormente.

Desde hace unos años, la dirección del proyecto «CSIR-España» ha sido ejercida por la profesora Isabel Rodà, catedràtica de la Universitat Autònoma de Barcelona.

2. ESTRUCTURA DEL CORPUS

Al diseñar los volúmenes y su contenido, el Comité Científico, reunido en 1999 en el Museo Nacional de Arte Romano, optó por seguir los criterios de la línea general del CSIR, adaptándolos a las necesidades de los materiales españoles y a las tendencias de la investigación arqueológica del siglo XXI.

Por lo que se refiere a la estructura de

es va decidir organitzar la sèrie «CSIR-Espanya» en tres volums, subdividits en el nombre de fascicles que es cregui oportú, ja que la gran quantitat de materials no permet fer una previsió del nombre total de volums.

Així doncs, el volum I fa referència a les divisions administratives actuals; el volum II s'estableix a partir d'un ordre temàtic, i el volum III engloba museus i col·leccions. En el cas que coincideixin els dos primers criteris, prevaldrà la divisió geogràfica.

Quant al model de fitxa, s'agafa l'establert per J. Huskinson en el seu volum *Roman Sculpture from Cyrenaica in the British Museum* (1975), amb alguna modificació realitzada pel professor Luis Baena, com es pot veure a continuació.

En un cos tipogràfic reduït, s'inclouen els camps següents:

1. Número d'ordre i, a la dreta, indicació de la fotografia mitjançant l'abreviació «lám.».
2. Procedència, amb ordenació topogràfica de localitats modernes en ordre alfabètic.
3. Localització actual i número d'inventari.
4. Material.
5. Mesures (en centímetres).
6. Conservació.
7. Bibliografia.
8. Descripció i estudi.
9. Cronologia.

Pel que fa a l'ordenació temàtica, s'ha decidit una estructura en tres blocs:

1. Escultura exempta:
  - 1.1. Ideal.
  - 1.2. Retrats (cos sencer o caps).
  - 1.3. Escultura icònica.
  - 1.4. Animals.
  - 1.5. *Varia*.
  - 1.6. Escultures perdudes (sempre que existeixi material gràfic o descripcions molt precises).

2. Relleus:

la colección, se decidió organizar la serie «CSIR-España» en tres volúmenes, subdivididos en el número de fascículos que se crea oportuno, ya que la gran cantidad de materiales no permite hacer una previsión del número total de volúmenes.

De este modo, el volumen I se refiere a las divisiones administrativas actuales; el volumen II se establece a partir de un orden temático, y el volumen III engloba museos y colecciones. En el caso de que coincidan los dos primeros criterios, prevalecerá la división geográfica.

En cuanto al modelo de ficha, se toma el establecido por J. Huskinson en su volumen *Roman Sculpture from Cyrenaica in the British Museum* (1975), con alguna modificación realizada por el profesor Luis Baena, como se puede observar a continuación.

En un cuerpo tipográfico reducido, se incluyen los siguientes campos:

1. Número de orden y, a la derecha, indicación de la fotografía mediante la abreviación «lám.».
2. Procedencia, con ordenación topográfica de localidades modernas en orden alfabético.
3. Localización actual y número de inventario.
4. Material.
5. Medidas (en centímetros).
6. Conservación.
7. Bibliografía.
8. Descripción y estudio.
9. Cronología.

Por lo que respecta a la ordenación temática, se ha decidido una estructura en tres bloques:

1. Escultura exenta:
  - 1.1. Ideal.
  - 1.2. Retratos (cuerpo entero o cabezas).
  - 1.3. Escultura icónica.
  - 1.4. Animales.
  - 1.5. *Varia*.

- 2.1. Escultura ideal.
  - 2.2. Retrats.
  - 2.3. Votius.
  - 2.4. Honorífics.
  - 2.5. Funeraris.
    - 2.5.1. Esteles.
    - 2.5.2. Sarcòfags.
    - 2.5.3. Urnes.
    - 2.5.4. Altars.
    - 2.5.5. *Cupae*.
    - 2.5.6. *Varia*.
  - 2.6. Animals.
  - 2.7. Decoració arquitectònica (quan inclogui temes figurats).
  - 2.8. Relleus perduts (sempre que existeixi material gràfic o descripcions molt precises).
3. Monuments arquitectònics amb escultura figurada.

El marc cronològic s'amplia i agafa ara també les escultures romanes del segle III a l'I aC i les escultures de temàtica paleocristiana.

Els volums de «CSIR-Espanya», a part de servir com a catàleg seriós, complet i acompanyat d'il·lustracions de bona qualitat, han d'incloure obligatòriament un estudi global que els situï en el seu context i els faci participants de la reconstrucció històrica del nostre passat.

3. IDIOMA

Pel que fa a l'idioma d'edició, els que s'utilitzaran per a la publicació dels volums seran el castellà o el català. Per als fascicles del volum I i del volum III, s'utilitzaran les llengües pròpies corresponents. Per als fascicles del volum II, es respectarà la llengua de l'autor. Les incidències o excepcions que es puguin produir en aquests usos seran resoltes i determinades per la comissió de seguiment prevista en el

- 1.6. Esculturas perdidas (siempre que exista material gráfico o descripciones muy precisas).

- 2. Relieves:
    - 2.1. Escultura ideal.
    - 2.2. Retratos.
    - 2.3. Votivos.
    - 2.4. Honoríficos.
    - 2.5. Funerarios.
      - 2.5.1. Estelas.
      - 2.5.2. Sarcófagos.
      - 2.5.3. Urnas.
      - 2.5.4. Altares.
      - 2.5.5. *Cupae*.
      - 2.5.6. *Varia*.
    - 2.6. Animales.
    - 2.7. Decoración arquitectónica (cuando incluya temas figurados).
    - 2.8. Relieves perdidos (siempre que exista material gráfico o descripciones muy precisas).
3. Monumentos arquitectónicos con escultura figurada.

El marco cronológico se amplía y ahora también incluye las esculturas romanas del siglo III al I a. C. y las esculturas de temática paleocristiana.

Los volúmenes de «CSIR-España», a parte de ser útiles como catálogo serio, completo y acompañado de ilustraciones de buena calidad, deben incluir obligatoriamente un estudio global que los sitúe en su contexto y los haga participantes de la reconstrucción histórica de nuestro pasado.

3. IDIOMA

Con relación al idioma de edición, los que se van a utilizar para la publicación de los volúmenes serán el castellano o el catalán. Para los fascículos del volumen I y del volumen III, se usarán las lenguas propias que correspondan. Para los fascículos del volumen II, se respetará la lengua del autor. Las incidencias o excepciones que se puedan producir en estos usos serán resueltas y determinadas por la

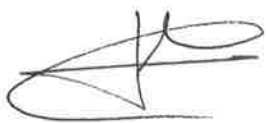
WS

conveni de col·laboració entre la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Múrcia i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica per al programa *Corpus Signorum Imperii Romani*. Així mateix, s'estudiarà la possibilitat que cada volum inclogui, a més, una traducció a l'anglès o al francès de la part dedicada a l'estudi global.

4. PROPOSTA DE FUTUR IMMEDIAT

Actualment, existeix un volum en premsa preparat per ser editat aquest any 2006. Es tracta del volum I, fascicle 3, *Los sarcófagos romanos de la Bética*, de Luís Baena i José Beltrán.

Per altra banda, ja s'ha fet l'esquema i l'estudi, encara en estat incipient, de quatre fascicles més del «CSIR-Espanya» per poder assegurar que la sèrie tingui continuïtat en un futur immediat. Es tracta dels fascicles dedicats a escultura romana d'època republicana a Hispània, un altre sobre l'escultura romana a Múrcia, un tercer que englobarà l'abundant sèrie de sarcòfags paleocristians de Tàrraco i la *Tarraconensis*, i, finalment, un quart que aglutinarà l'escultura de *Barcino* (Barcelona).

comisión de seguimiento prevista en el convenio de colaboración entre la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universidad de Murcia y el Institut Català d'Arqueologia Clàssica para el programa *Corpus Signorum Imperii Romani*. Asimismo, se estudiará la posibilidad de que cada volumen incluya además una traducción al inglés o al francés de la parte dedicada al estudio global.

4. PROPUESTA DE FUTURO IMMEDIATO

Actualmente, existe un volumen en prensa preparado para ser editado este año 2006. Se trata del volumen I, fascículo 3, *Los sarcófagos romanos de la Bética*, de Luis Baena y José Beltrán.

Por otro lado, ya se ha realizado el esquema y el estudio, todavía en estado incipiente, de otros cuatro fascículos del «CSIR-España» para poder asegurar de este modo que la serie tenga continuidad en un futuro inmediato. Se trata de los fascículos dedicados a escultura romana de época republicana en Hispania, otro sobre la escultura romana en Murcia, un tercero que englobará la abundante serie de sarcófagos paleocristianos de *Tarraco* y la *Tarraconensis*, y, finalmente, un cuarto que va a aglutinar la escultura de *Barcino* (Barcelona).

**CONVENI ESPECÍFIC DE
COL·LABORACIÓ ENTRE LA
UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE
BARCELONA, LA UNIVERSITAT DE
MÚRCIA I L'INSTITUT CATALÀ
D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA PER AL
PROGRAMA**

*CORPUS SIGNORUM IMPERII
ROMANI*

A Cerdanyola del Vallès, Múrcia i
Tarragona, 14 de desembre de 2006

REUNITS

D'una banda, l'Excm. i Mgfc. Dr. Lluís Ferrer i Caubet, rector de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), segons el nomenament establert pel Decret de la Generalitat de Catalunya 269/2005, de 13 de desembre (DOGC núm. 4530, de 15 de desembre), com a representant d'aquesta institució, amb domicili social al Campus Universitari de Bellaterra, amb CIF núm. Q-0818002-H, i en virtut de les competències que preveuen els Estatuts de la Universitat Autònoma de Barcelona.

D'altra banda, l'Excm. i Mgfc. Dr. José Antonio Cobacho Gómez, rector de la Universitat de Múrcia (UM), segons el nomenament establert pel Decreto 17/2006, de 24 de marzo, com a representant d'aquesta institució, amb domicili social al Avenida Teniente Flomesta s/n, Edificio Convalecencia, 1ª planta, 30003 Murcia, i en virtut de les competències que preveuen els Estatuts de la Universitat de Múrcia.

I, finalment, el Dr. Josep Guitart i Duran, director de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC), que actua en nom i representació d'aquesta entitat, d'acord amb el seu càrrec i amb les funcions que li foren delegades pel Consell de Direcció de l'Institut amb data d'11 d'abril de 2002. L'Institut és un consorci integrat per la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili creat per l'Acord de Govern de la

**CONVENIO ESPECÍFICO DE
COLABORACIÓN ENTRE LA
UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE
BARCELONA, LA UNIVERSIDAD DE
MURCIA Y EL INSTITUT CATALÀ
D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA PARA
EL PROGRAMA**

CORPUS SIGNORUM IMPERII ROMANI

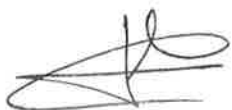
En Cerdanyola del Vallès, Murcia y
Tarragona, 14 de diciembre de 2006

REUNIDOS

Por un lado, el Excmo. y Mgfc. Dr. Lluís Ferrer i Caubet, rector de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), según el nombramiento establecido por el Decreto de la Generalitat de Catalunya 269/2005, de 13 de desembre (DOGC nº 4530, de 15 de desembre), como representante de esta institución, con domicilio social en el Campus Universitari de Bellaterra, con CIF nº Q-0818002-H, y en virtud de las competencias que prevén los Estatutos de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Por otro lado, el Excmo. Sr. D. José Antonio Cobacho Gómez, Rector Magnífico de la Universidad de Murcia (UM), según el nombramiento establecido por el Decreto 17/2006, de 24 de marzo como representante de esta institución, con domicilio social en Avenida Teniente Flomesta s/n, Edificio Convalecencia, 1ª planta, 30003 Murcia, y en virtud de las competencias que prevén los Estatutos de la Universidad de Murcia.

Y, finalmente, el Dr. Josep Guitart i Duran, director del Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC), que actúa en nombre y representación de esta entidad, según su cargo y con las funciones que le fueron delegadas por el Consejo de Dirección del Institut con fecha de 11 de abril de 2002. El Institut es un consorcio integrado por la Generalitat de Catalunya y la Universitat

Generalitat de Catalunya, de 2 de maig de 2000 (DOGC núm. 3143, de 19 de maig), amb domicili social a Tarragona, plaça d'en Rovellat, s/n i CIF S-4300033-J.

Rovira i Virgili creado por el Acuerdo de Gobierno de la Generalitat de Catalunya, de 2 de mayo de 2000 (DOGC nº 3143, de 19 de mayo), con domicilio social en Tarragona, plaza d'en Rovellat, s/n y CIF S-4300033-J.

EXPOSEN

Primer. L'any 1963, en el marc del VIII Congrés Internacional d'Arqueologia Clàssica, que es va fer a París auspiciat per l'Associació Internacional d'Arqueologia Clàssica, es va aprovar el projecte internacional dedicat a la recopilació de les escultures de l'Imperi Romà (*Corpus Signorum Imperii Romani* = CSIR). Aquest projecte, amb la publicació posterior de diferents volums per part dels diferents països interessats, havia de permetre posar a l'abast de la ciència aquest important conjunt documental. A l'estat espanyol, el professor Balil va promoure la iniciativa i als anys 70 va dur a terme diferents publicacions. Desaparegut el professor, el projecte restà parat fins que, a conseqüència de les diferents reunions que sobre escultura romana hispànica es van realitzar a Mèrida, Tarragona i Còrdova durant els anys 1993-1997, es repregué la iniciativa amb entusiasme entre els professors interessats de les diferents universitats espanyoles fins a constituir un Comitè Científic que impulsà diferents treballs de recerca amb suport del Ministeri d'Educació i la represa de les publicacions del *Corpus*. En els darrers anys la direcció del projecte ha estat exercida per la Dra. Isabel Rodà, catedràtica de la Universitat Autònoma de Barcelona.

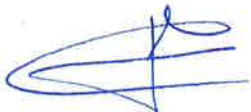
Segon. Que el 14 de gener de l'any 2005, la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica van signar un conveni que fixa el marc general de col·laboració entre les dues institucions en relació amb l'arqueologia clàssica per dur a terme programes i projectes d'investigació, activitats docents i

EXPONEN

Primero. En 1963, en el marco del VIII Congreso Internacional de Arqueología Clásica, que se realizó en París auspiciado por la Asociación Internacional de Arqueología Clásica, se aprobó el proyecto internacional dedicado a la recopilación de las esculturas del Imperio Romano (*Corpus Signorum Imperii Romani* = CSIR). Este proyecto, con la publicación posterior de diferentes volúmenes por parte de los diferentes países interesados, debía permitir poner al alcance de la ciencia este importante conjunto documental. En el estado español, el profesor Balil promovió la iniciativa y en los años 70 llevó a cabo diferentes publicaciones. Desaparecido el profesor, el proyecto se detuvo hasta que, gracias a las diferentes reuniones que sobre escultura romana hispánica se realizaron en Mérida, Tarragona y Córdoba durante los años 1993-1997, se retomó la iniciativa con entusiasmo entre los profesores interesados de las diferentes universidades españolas hasta constituir un Comité Científico que impulsó diferentes trabajos de investigación con el apoyo del Ministerio de Educación y la reanudación de las publicaciones del *Corpus*. En los últimos años, la dirección del proyecto ha sido ejercida por la Dra. Isabel Rodà, catedrática de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Segundo. Que el 14 de enero de 2005, la Universitat Autònoma de Barcelona y el Institut Català d'Arqueologia Clàssica firmaron un convenio que fija el marco general de colaboración entre las dos instituciones en relación con la arqueología clásica para llevar a cabo programas y proyectos de investigación,

UP

d'altres que siguin d'interès per a ambdues institucions.

Tercer. Que la Universitat de Múrcia ha vingut participant activament en el desenvolupament del programa *Corpus Signorum Imperii Romani*, especialment a través del professor José Miguel Noguera.

Quart. A fi de permetre una estabilitat i continuïtat del projecte, és necessari que institucions científiques assumeixin el patrocini del projecte i coordinin els esforços per donar-li la cobertura necessària.

Cinquè. Que les tres institucions tenen interessos comuns en la formació acadèmica, la recerca, la documentació i la difusió en l'àmbit de l'arqueologia clàssica i del seu patrimoni.

Per tant, reconeixent-se la capacitat jurídica suficient per signar aquest document,

actividades docentes y otras que sean de interés para ambas instituciones.

Tercero. Que la Universidad de Murcia ha venido participando activamente en el desarrollo del programa *Corpus Signorum Imperii Romani*, especialmente a través del profesor José Miguel Noguera Celdrán.

Cuarto. Que para permitir una estabilidad y continuidad del proyecto, es necesario que instituciones científicas asuman su patrocinio y coordinen los esfuerzos para darle la cobertura necesaria.

Quinto. Que las tres instituciones tienen intereses comunes en la formación académica, la investigación, la documentación y la difusión en el ámbito de la arqueología clásica y de su patrimonio.

De este modo, reconociéndose la capacidad jurídica suficiente para firmar este documento,

ACORDEN

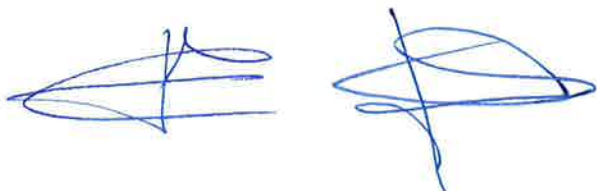
1. La Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Múrcia i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica assumeixen conjuntament el projecte internacional dedicat a la recopilació de les escultures de l'Imperi Romà (*Corpus Signorum Imperii Romani* = CSIR) que està auspiciat per l'Associació Internacional d'Arqueologia Clàssica (AIAC). Assumir aquest projecte internacional es fa amb l'objectiu de donar-li la continuïtat i seguretat que permeti al Comitè Científic previst a la clàusula tercera del present conveni desenvolupar un treball profitós a llarg termini.

2. S'annexa al conveni el programa de treball del projecte del *Corpus Signorum Imperii Romani* d'Espanya, on es presenten els criteris i les línies bàsiques d'actuació, d'acord amb el model fixat per l'AIAC. El programa de

ACUERDAN

1. La Universitat Autònoma de Barcelona, la Universidad de Murcia y el Institut Català d'Arqueologia Clàssica asumen conjuntamente el proyecto internacional dedicado a la recopilación de las esculturas del Imperio Romano (*Corpus Signorum Imperii Romani* = CSIR) que está auspiciado por la Asociación Internacional de Arqueología Clásica (AIAC). Asumir este proyecto internacional se hace con el fin de darle la continuidad y seguridad que permita al Comité Científico previsto en la cláusula tercera del presente Convenio desarrollar un trabajo provechoso a largo plazo.

2. Se adjunta al convenio el programa de trabajo del proyecto del *Corpus Signorum Imperii Romani* de España, en el que se presentan los criterios y las líneas básicas de actuación, según el modelo fijado por el AIAC. El programa

treball s'anirà adequant a les necessitats que s'esdevinguin.

3. A fi de desenvolupar el projecte, es constitueix un Comitè Científic integrat pels investigadors interessats en el projecte del conjunt de l'estat espanyol. Inicialment, aquest Comitè el formaran els investigadors que actualment hi participen, als quals es convidarà a continuar.

4. Les institucions signatàries confien la direcció científica del projecte a la Dra. Isabel Rodà de Llanza, catedràtica d'Arqueologia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

5. Per garantir el bon compliment d'aquest conveni, impulsar el projecte i fer-ne el seguiment, es crearà una Comissió de Seguiment formada per dos representants de cada institució, la directora del projecte i un representant del Comitè Científic, escollit per les institucions signatàries del conveni. La Comissió es reunirà almenys un cop l'any i durà a terme la programació de les activitats conveniades en el projecte.

6. La Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Múrcia i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, en el marc de les seves disponibilitats, adoptaran totes aquelles mesures considerades necessàries per fer possible l'adequat desplegament i execució d'aquest conveni, facilitant els mitjans i l'ús de llurs instal·lacions, béns i serveis.

7. Aquest conveni no implica cap compromís econòmic per part de les entitats signants. No obstant, els promotors-responsables del projecte en cada una d'elles podran contribuir a sufragar l'edició dels fascicles mitjançant fondos addicionals que és poguessin obtenir de convocatòries pròpies, de convocatòries externes o d'altra naturalesa per a la financiació d'aquest projecte.

8. Les qüestions litigioses que puguin

de trabajo se irá adecuando a las necesidades que surjan.

3. Para desarrollar el proyecto, se constituye un Comité Científico integrado por los investigadores interesados en el proyecto del conjunto del estado español. Inicialmente, este Comité lo formarán los investigadores que actualmente participan en él, a los que se invitará a continuar.

4. Las instituciones firmantes confían la dirección científica del proyecto a la Dra. Isabel Rodà de Llanza, catedrática de Arqueología de la Universitat Autònoma de Barcelona.

5. Para garantizar el buen cumplimiento de este convenio, impulsar el proyecto y hacer su seguimiento, se creará una Comisión de Seguimiento formada por dos representantes de cada institución, la directora del proyecto y un representante del Comité Científico, escogido por las instituciones firmantes del convenio. La Comisión se reunirá como mínimo una vez al año y llevará a cabo la programación de las actividades convenidas en el proyecto.

6. La Universitat Autònoma de Barcelona, la Universidad de Murcia y el Institut Català d'Arqueologia Clàssica, en el marco de sus disponibilidades, adoptarán todas las medidas consideradas necesarias para hacer posible el adecuado despliegue y ejecución de este convenio, facilitando los medios y el uso de sus instalaciones, bienes y servicios.

7. Este convenio no implica ningún compromiso económico por parte de las entidades firmantes. No obstante, los promotores-responsables del proyecto en cada una de ellas podrán contribuir a sufragar la edición de los fascículos mediante fondos adicionales que pudieran obtener de convocatorias propias, de convocatorias externas o de otra naturaleza para la financiació de este proyecto.

8. Las cuestiones litigiosas que puedan

sorgir en la interpretació i el compliment d'aquest conveni seran resoltes per acord de les parts i, si aquest acord no fos possible, aquestes es comprometen a la mediació abans d'iniciar qualsevol reclamació davant la jurisdicció que pertorqui.

9. Aquest conveni entrarà en vigor en el moment d'ésser signat i tindrà una durada de quatre anys, renovables automàticament si cap de les tres parts ha comunicat la seva decisió en contra a les altres per escrit amb sis mesos d'antelació.

I, en prova de conformitat i perquè així consti, signen el present document, per triplicat, en el lloc i la data esmentats a l'encapçalament.

surgir en la interpretación y el cumplimiento de este convenio se resolverán por acuerdo de las partes y, si este acuerdo no fuera posible, éstas se comprometen a la mediación antes de iniciar cualquier reclamación ante la jurisdicción que corresponda.

9. Este convenio entrará en vigor en el momento de su firma y tendrá una duración de cuatro años, renovables automáticamente si ninguna de las tres partes ha comunicado su decisión en contra a las otras por escrito con seis meses de antelación.

Y, como prueba de conformidad y para que así conste, firman el presente documento, por triplicado, en el lugar y en la fecha mencionados en el encabezamiento.

Lluís Ferrer i Caubet
Rector

Per autorització

Montserrat Payeras i Barceló
Vicerectora d'investigació

Universitat Autònoma
de Barcelona

D. José Antonio
Cobacho Gómez
Rector

Universidad de Murcia

Josep Guitart i Duran
Director

Institut Català d'Arqueologia
Clàssica

ICAC
Institut Català d'Arqueologia Clàssica